

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Атестаційної комісії
Факультету менеджменту та маркетингу

Декан О. Гавриш Олег ГАВРИШ

« 12 » « лютого » 2021 р.

ПРОГРАМА

комплексного фахового випробування

для вступу на освітню програму підготовки магістра
«Економіка бізнес-підприємства»

за спеціальністю 051 Економіка

Програму рекомендовано:

кафедрою Економіки та підприємництва

Протокол №_10_ від « 12 » « лютого » 2021 р.

В.о. завідувача кафедри Петро Круш Петро Круш

Київ – 2021

Програма складена з метою організації та проведення комплексного фахового випробування для вступу на програму підготовки магістра «Економіка бізнес-підприємства» за спеціальністю 051 Економіка.

До складу програми комплексного фахового випробування входять розділи з наступних дисциплін (освітніх компонент):

- Економіка підприємства
- Фінанси підприємств
- Планування і контроль на підприємстві
- Управління витратами

Комплексне фахове випробування проводиться у вигляді письмового екзамену. Його тривалість становить до 4 академічних годин (180 хвилин) – без перерви.

Екзаменаційний білет містить теоретичні питання та задачі.

Теоретичні питання представлені у вигляді закритого тесту – текст кожного з питань містить декілька варіантів відповіді, один з яких є вірним. При відповіді на таке питання достатньо зазначити лише літеру, що відповідає обраному варіанту. Загальна кількість тестових питань – 35. На теоретичні питання відводиться до 90 хвилин (до 2,57 хвилини на кожне з питань).

На розв'язок однієї задачі відводиться до 30 хвилин. При цьому відповідь на цей вид завдання повинна містити: стислий виклад методики розв'язання; формули, що використовуються; отримані проміжні результати; остаточну відповідь. Загальна кількість задач – 3. Загалом на розв'язок задач відводиться до 90 хвилин.

Структура навчального матеріалу, який виноситься на комплексне фахове випробування

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Засади підприємницької діяльності

Економічна природа підприємництва. Види підприємницької діяльності. Виробниче, фінансове, комерційне, консультаційне підприємництво. Моделі підприємництва: класична та інноваційна. Організаційно-економічні форми підприємництва. Переваги та недоліки основних організаційно-правових форм підприємництва. Сутність підприємства, його ознаки та функції. Напрями діяльності підприємства. Форми об'єднання підприємств. Правові основи та державне регулювання підприємництва в Україні. Фактори макросередовища мезо- та мікросередовища підприємництва.

Тема 2. Планування діяльності підприємства

Планування на підприємстві. Система планів підприємства. Методи планування. Особливості стратегічного, тактичного та оперативного планування. Види та зміст стратегічних, тактичних та оперативних планів. Планування виробництва продукції. Планування збуту продукції. Виробнича програма підприємства, її зміст, календарний розподіл та оптимізація. Оперативно-календарне планування. Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва. Планування персоналу. Планування продуктивності праці. Планування фонду оплати праці.

Тема 3. Основний капітал підприємства

Співвідношення понять “основний капітал”, “основні фонди”, “основні засоби”. Склад і класифікація основного капіталу. Виробничі та невиробничі фонди підприємства. Класифікація основних виробничих фондів. Видова (технологічна) та вікова структура

основних засобів. Первісна, відновна та залишкова вартість основних виробничих фондів. Відтворення основних виробничих фондів. Фізичне (матеріальне) та економічне спрацювання основних засобів. Техніко-економічне старіння засобів праці та його наслідки. Амортизація основних засобів. Методи амортизації. Норми амортизації основних засобів. Ефективність використання та відтворення основних виробничих фондів. Шляхи підвищення рівня ефективності використання основних виробничих фондів. Поняття й види нематеріальних активів. Склад і характеристика нематеріальних активів підприємства, їх вплив на конкурентоспроможність його продукції на ринку. Вартість нематеріальних активів. Амортизація нематеріальних активів, визначення строків їх корисного використання.

Тема 4. Оборотний капітал підприємства

Оборотний капітал: сутність, структура, джерела формування. Методи розрахунку нормативів оборотного капіталу (аналітичний, коефіцієнтний, метод прямого розрахунку). Нормування виробничих запасів, незавершеного виробництва, витрат майбутніх періодів, залишків готової продукції. Визначення сукупного нормативу оборотного капіталу підприємства. Основні показники ефективності використання оборотного капіталу. Шляхи підвищення рівня ефективності використання оборотного капіталу.

Тема 5. Персонал підприємства та продуктивність праці

Поняття персоналу підприємства. Структура персоналу підприємства. Порядок визначення чисельності основних робітників. Порядок визначення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу. Визначення необхідної чисельності управлінського персоналу. Кадрова політика на підприємства: сутність, значення і цілі кадрової політики підприємства. Чинники, що визначають кадрову політику підприємства. Типи кадрової політики. Оцінювання та атестація персоналу підприємства. Продуктивність праці. Методи визначення та розрахунку продуктивності праці. Класифікація факторів зростання продуктивності праці.

Тема 6. Оплата праці та система мотивації персоналу

Поняття заробітної плати. Функції заробітної плати. Форми та системи заробітної плати. Структура заробітної плати. Основна та додаткова заробітна плата. Тарифна система оплати праці робітників. Доплати та надбавки. Сучасна державна політика оплати праці. Мінімальна заробітна плата. Оплата праці керівників, спеціалістів, службовців. Планування фонду оплати праці. Поняття мотивації праці. Змістовні теорії мотивації. Процесуальні теорії мотивації. Види, фактори та методи мотивації праці.

Тема 7. Виробнича потужність підприємства.

Економічна сутність поняття “виробнича потужність”. Фактори впливу на виробничу потужність. Провідні групи обладнання, дільниці, цехи. Поняття про «вузькі місця». Види потужностей: фактична, ефективна, проектна, резервна. Розрахунок виробничої потужності підприємства залежно від типу організації виробництва. Показники ефективності використання виробничої потужності. Планування виробничої потужності на підприємстві. Шляхи нарощування і поліпшення використання виробничої потужності.

Тема 8. Власний та позиковий капітал підприємства

Статутний капітал підприємства: визначення та призначення. Джерела формування статутного капіталу підприємств. Поняття про акції. Види акцій підприємства. Поняття додаткового капіталу та його джерела. Нерозподілений прибуток та його формування. Поняття позикового капіталу та джерел його формування. Об’єктивна необхідність позикових коштів у складі фінансових ресурсів підприємства. Залучення позикового капіталу на кредитному ринку. Залучення позикового капіталу на ринку цінних паперів. Види банківських короткострокових кредитів. Сутність комерційного (товарного) кредитування підприємства та його вартість. Залучення капіталу шляхом емісії облігацій: порядок емісії облігацій, вартість позики,

погашення облігацій. Види облігацій. Довго- та короткострокове запозичення. Оцінювання ефективності використання власного та позикового капіталу на підприємстві.

Тема 9. Інвестиційна діяльність підприємства

Поняття інвестиційної діяльності. Види інвестицій. Джерела інвестицій. Показники ефективності виробничих інвестицій. Чинники підвищення ефективності використання виробничих інвестицій (капітальних вкладень). Визначення необхідного обсягу та джерел фінансування виробничих інвестицій. Фінансові інвестиції (цінні папери). Методичні підходи до оцінювання фінансових інвестицій. Особливості портфельного інвестування на підприємстві. Управління портфелем фінансових інвестицій (цінних паперів) підприємства. Чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень і фінансових інвестицій.

Тема 10. Інноваційна діяльність підприємства

Поняття інноваційної діяльності підприємства. Види та напрями інноваційної діяльності підприємства. Технічні, організаційні, економічні та юридичні нововведення. Глобальні й локальні нововведення. Ресурси та результати інноваційної діяльності підприємства. Інноваційний проект: поняття, етапи здійснення. Державне регулювання інноваційної діяльності. Напрями підвищення рівня ефективності інноваційної діяльності підприємств. Оцінювання ефективності інноваційної діяльності на підприємстві. Показники економічного ефекту від впровадження технічних, технологічних та організаційних нововведень.

Тема 11. Бізнес-планування

Сутність і значення бізнес-планування. Функції бізнес-плану. Організація процесу бізнес-планування на підприємстві. Види бізнес-планів. Зміст і структура бізнес-плану. Меморандум конфіденційності, резюме бізнес-плану. Аналіз бізнес-середовища організації. План і стратегія маркетингу, виробничий план, організаційний план, фінансовий план. Оцінювання ризику інноваційного проекту. Страхування інвестиційних ризиків. Загальні вимоги щодо складання бізнес-плану.

Тема 12. Оцінювання вартості бізнесу.

Необхідність і цілі оцінювання вартості бізнесу. Види вартості бізнесу. Фактори, що впливають на величину вартості бізнесу. Доходний підхід. Метод дисконтованих грошових потоків. Метод капіталізації доходу. Ставка капіталізації. Порівняльний (ринковий) підхід. Основні принципи відбору підприємств-аналогів. Характеристика цінових мультиплікаторів. Різновиди мультиплікаторів та їх використання в оціночній практиці. Метод галузевих співвідношень. Метод аналогового продажу (ринку капіталу). Витратний підхід. Метод вартості чистих активів. Метод ліквідаційної вартості. Метод вартості заміщення.

Тема 13. Собівартість продукції

Поняття витрат. Класифікація витрат на виробництво. Методи розрахунку витрат на виробництво. Особливості групування витрат за місцями їх виникнення (собівартість виробництва) та економічним змістом (елементи витрат). Поняття та об'єкти калькування. Типова номенклатура калькуляційних статей витрат. Методика розрахунку статей калькулювання. Особливості калькуляції одиниці продукції з комплексної сировини. Шляхи зниження поточних витрат (собівартості продукції). Визначення впливу техніко-економічних чинників на зміну загальної величини поточних витрат.

Тема 14. Ціноутворення на підприємстві

Основні теорії ціноутворення. Попит і пропозиція як ціноутворюючі чинники. Закон попиту. Ціна рівноваги. Цінова еластичність, коефіцієнти еластичності. Еластичність попиту та її чинники. Еластичність пропозиції. Поняття, роль і функції ціни. Види цін. Ціни світового та

внутрішнього ринків. Структура ціни. Методи ціноутворення. Сутність витратного методу ціноутворення. Метод надбавок. Метод беззбитковості та цільового прибутку. Графік беззбитковості. Способи визначення точки беззбитковості. Методи, що спираються на попит. Метод балової оцінки. Визначення ціни методом прямих витрат та умови ефективності його застосування. Методи з орієнтацією на конкуренцію. Метод лідера та сфера його поширення. Питома ціна та параметричні індекси якості. Індиферентна ціна. Метод тендерного ціноутворення та сфери його застосування. Система знижок і доплат до базової ціни. Державне регулювання цін в Україні.

Тема 15. Оподаткування підприємств

Поняття системи оподаткування юридичних осіб. Види податків, що сплачуються юридичними особами. Нормативно-правові акти, які регулюють оподаткування юридичних осіб. Поняття прямих податків, що сплачуються юридичними особами. Поняття і характеристика податку на прибуток. Платники та ставки податку на прибуток. Поняття валових витрат. Поняття і види непрямих податків, що сплачуються юридичними особами. Сутність податку на додану вартість. Поняття бази оподаткування за податком. Порядок визначення суми податку. Ставка податку. Акцизний податок. Платники акцизного податку. Порядок визначення суми податку. Особливості механізму оподаткування алкогольних і тютюнових виробів. Поняття і характеристика мита. Платники мита. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємства. Особливості нарахування і сплати єдиного податку.

Тема 16. Кредитування діяльності підприємств

Поняття про кредитування підприємств. Банківське кредитування підприємств. Небанківське кредитування підприємств. Види банківського кредиту та їх характеристика. Кредитний договір. Умови та порядок отримання банківського кредиту підприємством. Порядок погашення банківського кредиту підприємством. Методи нарахування відсотків. Способи погашення тіла кредиту. Державне регулювання кредитування підприємств. Проблеми кредитування підприємств та напрями їх вирішення.

Тема 17. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Поняття про фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Прибуток і дохід. Джерела формування загальної величини прибутку (та доходу). Валовий прибуток (та дохід) та чистий прибуток (та дохід). Розподіл чистого прибутку на підприємстві. Показники майнового стану. Ліквідність та платоспроможність. Фінансова стійкість. Ділова активність і методи її виміру. Розрахунок показників рентабельності та прибутковості. Рентабельність виробничих фондів; сукупних активів; власного (акціонерного) капіталу. Економічна сутність ефективності діяльності. Характеристика видів ефективності. Система показників ефективності виробництва. Класифікація чинників зростання ефективності виробництва.

Тема 18. Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація.

Сучасні моделі розвитку підприємств, їх характеристика. Трансформація та реструктуризація підприємства. Економічна сутність і мета процесу реструктуризації підприємства. Основні форми реструктуризації: оперативна та стратегічна. Види реструктуризації: організаційно-правова, технічна, економічна, фінансова, управлінська. Ступінь реструктуризації: часткова та комплексна. Порядок здійснення реструктуризації. Обґрунтування концепції та розробка бізнес-плану реструктуризації. Основні варіанти проведення реструктуризації підприємств. Ефективність проектів реструктуризації.

Тема 19. Економічна безпека діяльності підприємства

Змістово-типологічна характеристика економічної безпеки різнорівневих суб'єктів господарювання. Типові функціональні складники економічної безпеки підприємства.

Фінансова, ринкова, правова, кадрова, інтерфейсна, інтелектуальна, інформаційна, технологічна, екологічна складові економічної безпеки. Внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці підприємства. Оцінювання складових економічної безпеки підприємства. Методи та підходи до оцінювання рівня економічної безпеки. Критерії та індикатори економічної безпеки підприємства. Забезпечення економічної безпеки підприємства.

Тема 20. Санація та банкрутство підприємств

Санація суб'єктів господарювання. Класична модель процесу фінансового оздоровлення підприємства. Формування стратегічних цілей і тактики проведення санації. Розробка програми та проекту санації. Бізнес-план фінансового оздоровлення, його структура. Техніко-економічне обґрунтування санації підприємства. Поняття банкрутства підприємства. Причини та ознаки банкрутства. Законодавство України з питань банкрутства. Етапи та процедура порушення справи про банкрутство. Методика визначення ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання. Модель Альтмана. Порядок ліквідації збанкрутілих підприємств в Україні. Юридичні наслідки ліквідації та форми реалізації майна банкрутів. Черговість задоволення претензій кредиторів.

ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ

Тема 21. Основи організації фінансів підприємств

Поняття й сутність фінансів підприємств. Функції фінансів підприємств як внутрішня властивість і форма вияву їх сутності. Грошові доходи, грошові фонди, фінансові ресурси підприємств. Джерела формування фінансових ресурсів. Внутрішні й зовнішні джерела. Власні, позичені та залучені кошти. Основи організації фінансів підприємств. Основні принципи організації фінансів підприємств: саморегулювання, самоокупність, самофінансування. Зміст фінансової роботи на підприємстві, її задачі. Організація фінансової роботи на підприємствах. Фінансові інструменти і фінансові методи.

Тема 22. Оцінка фінансового стану підприємства

Фінансовий аналіз: його сутність, завдання та види. Оцінка фінансового стану підприємства, її необхідність та значення. Форми фінансової звітності на підприємстві: принципи їх складання, періодичність складання.

Показники ліквідності, методика її визначення. Складання системи нерівностей, що характеризує абсолютно ліквідний баланс. Групування активів балансу за ступенем ліквідності. Групування пасивів балансу за ступенем строковості погашення. Показники платоспроможності та їх оцінка. Система показників фінансової стійкості та ділової активності підприємства, методика їх розрахунку та оцінки. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 23. Організація грошових розрахунків підприємств

Сутність і значення грошових розрахунків в діяльності підприємства. Принципи організації розрахунків. Порядок відкриття підприємством грошових рахунків в банку. Форми безготівкових розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями, платіжними вимогами-дорученнями, чеками, акредитивами, векселями, інкасовими дорученнями.

Розрахунки за надання факторингових послуг. Застосування на підприємствах готівково-грошових розрахунків. Організація готівково-грошових розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна та санкції в системі грошових розрахунків. Порядок пред'явлення претензій по розрахунках.

Тема 24. Грошові надходження підприємства

Економічна характеристика, склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Виручка

від реалізації продукції (робіт, послуг). Фактори, які впливають на величину виручки. Методи планування виручки. Формування виручки від реалізації продукції в часі. Визначення моменту реалізації. Розподіл виручки від реалізації продукції.

Грошові надходження від фінансово-інвестиційної діяльності та інші позареалізаційні доходи. Надходження від фінансових інвестицій: дивіденди від корпоративних прав, від державних цінних паперів. Ціноутворення на підприємстві. Види та методи ціноутворення. Структура ціни. Фактори, що визначають структуру ціни.

Тема 25. Формування та розподіл прибутку суб'єктів господарювання

Економічна сутність прибутку. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Види прибутку. Прибуток від реалізації продукції та його формування. Методи розрахунку прибутку: прямого розрахунку, на основі витрат на 1 грн. виробленої продукції, аналітичний.

Фактори, які впливають на формування прибутку. Рентабельність підприємства та її види. Методика розрахунку видів рентабельності. Розподіл прибутку підприємств, його зміст і економічне значення. Формування чистого прибутку підприємств і його використання. Фонди грошових коштів підприємства, що утворюються за рахунок чистого прибутку. Нерозподілений прибуток.

Тема 26. Оборотні кошти підприємства

Сутність оборотних коштів та їх організація. Склад і структура оборотних коштів. Класифікація оборотних коштів. Джерела формування оборотних коштів. Власні оборотні кошти. Позичені й залучені оборотні кошти. Необхідність і методи визначення потреби в оборотних коштах.

Поняття норм і нормативів оборотних коштів, їх розрахунок. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах і його використання. Показники стану та ефективності використання оборотних коштів. Коефіцієнти, що характеризують використання оборотних коштів.

Тема 27. Фінансове забезпечення відтворення основних засобів

Склад і структура основних фондів підприємств. Оцінка основних фондів та її види. Показники стану й ефективності використання основних виробничих фондів. Відтворення основних фондів. Знос і амортизація основних фондів. Амортизаційна політика підприємства. Методи нарахування амортизації для цілей бухгалтерського обліку.

Сутність і склад капітальних вкладень. Відтворення основних фондів. Джерела і порядок фінансування капітальних вкладень. Власні фінансові ресурси підприємств: амортизаційні відрахування, чистий прибуток, інші ресурси. Кредитування відтворення основних фондів. Державне фінансування капітальних вкладень.

Тема 28. Фінансове планування на підприємстві

Зміст і завдання фінансового планування. Фінансове планування як процес визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах. Характеристика видів фінансових планів. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Програмно-цільовий метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів. Аналіз фінансових показників звітного періоду. Показники виробничо-господарської діяльності планового періоду як вихідна база для фінансового планування. Фінансовий план як складова частина бізнес-плану. Зміст та структура фінансового плану підприємства (баланс доходів і видатків). Розрахунок показників дохідної і видаткової частини фінансового плану. Виконання фінансового плану. Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і здійснення платежів, його призначення. Бюджетування на підприємстві. Види та методи розробки.

Тема 29. Фінансова неспроможність підприємств

Фінансова криза на підприємстві та причини її виникнення. Банкрутство підприємства: причини, види та наслідки. Фінансові заходи упередження банкрутства. Діагностика ймовірного банкрутства. Фінансова санація підприємств, її економічний зміст та порядок проведення.

Розробка програми санації. Внутрішньогосподарський механізм фінансової стабілізації. Мобілізація внутрішніх фінансових джерел санації. Державна фінансова підтримка санації. Санація реорганізацією (реструктуризацією). Приватизаційні аспекти санації суб'єктів господарювання. Реалізація програми фінансової санації підприємства як окремих етап санаційного процесу.

Тема 30. Кредитування підприємств

Сутність та функції кредиту. Принципи кредитування. Форми та види кредитів, які використовуються у господарській діяльності підприємств. Особливості банківського кредиту для підприємств. Особливості комерційного (товарного) кредиту. Сутність та значення державного кредиту для підприємств, умови його надання. Умови надання лізингового кредиту. Визначення потреби підприємства в кредитах.

Кредитний договір: сутність і порядок укладення. Способи отримання кредиту. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Порядок погашення кредиту. Позичковий процент, фактори, що на нього впливають. Комерційне кредитування підприємств. Лізингове кредитування підприємств. Обґрунтування ефективності залучення кредитних ресурсів.

ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Тема 31. Сутність планування і контролю, його особливості на підприємстві.

Історія розвитку науки про організацію і планування виробництва. Планування як функція управління підприємством. Системний підхід до планування. Сутність об'єктів планування на підприємстві. Процес планування та прийняття рішень. Концепція контролінгу – інтегрованого інструменту планування і контролю.

Тема 32. Система планів підприємства

Функціонування системи планування на підприємстві. Методологія планування: принципи, методи, норми і нормативи. Форми планування та види планів. Фактори, що впливають на вибір форми планування. Організація планування на підприємстві.

Тема 33. Маркетингові дослідження, планування і контроль збуту

Формування плану збуту з урахуванням досліджень ринку. Вплив життєвого циклу продукції та детермінантів попиту на обсяг збуту. Планування реклами: види та засоби поширення. Планування збуту продукції: основні показники плану та їх розрахунок.

Тема 34. Планування виробництва продукції

Виробнича програма підприємства, її зміст і оптимізація. Планування обсягів виробництва продукції у вартісному виразі. Товарна продукція, характеристика, склад, розрахунки. Валова продукція, характеристика, планування залишків незавершеного виробництва. Реалізована і чиста продукція, характеристика і визначення в процесі планування.

Тема 35. Оперативно-календарне планування і контроль

Зміст і завдання оперативно-календарного планування. Особливості оперативнокалендарного планування в одиничному виробництві. Оперативно-календарне планування у серійному виробництві: системи, календарно-планові нормативи, випередження, заділи. Оперативно-календарне планування у масовому виробництві: системи, календарно-планові нормативи,

планування роботи потокових ліній.

Тема 36. Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва

Зміст планування матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) та послідовність його розробки. Планування потреби в матеріальних ресурсах. Запаси й регулювання їхніх розмірів: поточний, страховий, підготовчий, транспортний, технологічний. Визначення потреби цехів у матеріальних ресурсах.

Тема 37. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю

Види виробничої потужності, чинники, що її визначають, і послідовність розрахунків. Методики розрахунку виробничої потужності. Визначення максимально можливого випуску продукції з наявної потужності. Система показників виробничої потужності.

Тема 38. Планування персоналу і оплати праці

Планування персоналу. Планування потреби в персоналі. Планування продуктивності праці. Планування фонду оплати праці. Методика розрахунків персоналу за різними категоріями. Методика розрахунків плану підвищення продуктивності праці під дією основних техніко-економічних чинників. Методика розрахунку планового фонду заробітної плати за елементами.

Тема 39. Планування виробничої інфраструктури

Особливості функціонування та планування підрозділів виробничої інфраструктури. Планування забезпечення підприємства технологічним оснащенням. Планування діяльності ремонтного виробництва. Планування енергозабезпечення підприємства. Планування транспортного обслуговування виробництва.

Тема 40. Планування витрат виробництва

Мета, завдання та послідовність розробки плану собівартості продукції. Розрахунок витрат за техніко-економічними факторами. Планування собівартості реалізованої продукції. Розрахунок калькуляційних статей прямих витрат. Показники планування зниження собівартості продукції.

Тема 41. Фінансове планування і контроль на підприємств

і Зміст і завдання фінансового плану. Планування потреби у фінансових ресурсах. Планування прибутковості підприємства, визначення валового і чистого прибутку як основи прибутковості підприємства та методи планування прибутку від операційної діяльності. Аналіз «витрати — обсяг — прибуток» у процесі фінансового планування

Тема 42. Планування і контроль оновлення продукції

Формування планів оновлення продукції, їхній склад і завдання. Оптимізаційні планові розрахунки оновлення продукції. Планування витрат на підготовку й освоєння виробництва нової продукції. Об'ємно-календарне планування підготовки виробництва нової продукції. Сітьові методи планування підготовки виробництва та освоєння нових виробів.

Тема 43. Планування організаційно-технічного розвитку

Сутність планування технічного та організаційного розвитку. Оцінка технічного рівня розвитку підприємства.

Тема 44. Бізнес-планування

Сутність бізнес-планування та призначення бізнес-плану. Склад бізнес-плану і технологія його розроблення.

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Тема 45. Економічна суть, значення і завдання управління витратами

Поняття «витрати». Поняття управління витратами. Методологічні підходи до управління витратами. Принципи управління витратами. Завдання управління витратами.

Тема 46. Класифікація витрат

Поняття бухгалтерських та економічних витрат. Визнання витрат. Класифікація витрат.

Тема 47. Методи розрахунку собівартості продукції

Чинники вибору методу розрахунку собівартості. Методи розрахунку собівартості продукції.

Тема 48. Собівартість. Види собівартості.

Поняття витрат, собівартості виробництва та собівартості продукції. Регулювання порядку формування собівартості продукції. Види собівартості продукції. Порядок їх розрахунку.

Тема 49. Методи калькулювання витрат.

Нормативний метод калькулювання. Поняття калькулювання. Сутність нормативного методу калькулювання. Методи встановлення норм витрат матеріальних та трудових ресурсів. Складання планової (нормативної) калькуляції. Модифікації нормативного методу калькулювання. Нормативний облік виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) (стандарт-кост). Облік витрат в системі калькулювання директ-костинг.

Тема 50. Попередільний метод калькулювання

Поняття та сфера застосування попередільного методу калькулювання. Методика попередільного калькулювання. Види попередільного методу.

Тема 51. Позамовний метод калькулювання

Область застосування позамовного методу. Сутність позамовного методу. Об'єкт калькулювання витрат. Документальне оформлення процесу виконання замовлення. Недоліки позамовного методу.

Тема 52. Попроцесний метод калькулювання

Суть та сфера застосування попроцесного методу калькулювання. Види попроцесного калькулювання.

Тема 53. Альтернативні методи планування витрат

Сутність системи обліку та калькулювання за змінними витратами («директ-костинг»). Сутність системи обліку та калькулювання за нормативними витратами («стандарт-костинг» (standart costing). Сутність системи обліку та калькулювання цільових витрат таргет-костинг» (target costing). Кайзен-костинг (kaizen costing). Диференційований метод обліку собівартості ABC-костинг (Activity Based Costing). Функціонально-вартісний аналіз (ФВА).

Тема 54. Планування та облік витрат допоміжних виробництв

Поняття допоміжних (обслуговуючих) виробництв. Спосіб розрахунку собівартості допоміжних цехів. Собівартість послуг ремонтних цехів. Собівартість продукції енергетичних цехів. Собівартість послуг транспортного господарства підприємства.

Тема 55. Планування собівартості незавершеного виробництва

Склад незавершеного виробництва. Визначення кількості незавершеного виробництва. Оцінювання вартості незавершеного виробництва.

Тема 56. Особливості обліку фактичних витрат виробництва

Поняття про фактичну (звітну) калькуляцію продукції. Способи обліку матеріалів, що списуються на собівартість продукції. Оформлення первинних документів на відпуск матеріалів у виробництво. Документальне оформлення витрат з оплати праці основних виробничих працівників при складанні фактичної собівартості. Документальне оформлення нарахувань на заробітну плату. Витрати на утримання та експлуатацію обладнання. Загальноновиробничі витрати. Розподіл загальноновиробничих витрат.

Тема 57. Групування витрат за економічними елементами

Поняття «елементу витрат». Зміст елементів витрат в кошторисі виробництва продукції. Зведений кошторис витрат підприємства.

Тема 58. Аналіз собівартості продукції

Аналіз абсолютних показників. Горизонтальний аналіз. Вертикальний аналіз. Трендовий аналіз. Коефіцієнтний аналіз. Факторний аналіз. Метод групування витрат. АВС-аналіз. Функціонально-вартісний аналіз.

Тема 59. Стратегія підприємства

Еволюція систем планування розвитку підприємства. Поняття «стратегія підприємства». Необхідність її формування. Предмет вивчення стратегії підприємства. Стратегічний контекст у діяльності підприємства. Ієрархія стратегій підприємства та етапи їх формування. Організація процесу розробки стратегій підприємства.

Тема 60. Місія та цілі підприємства.

Формулювання та характеристика елементів місії. Поняття, види та принципи формулювання цілей організації

Список літературних джерел

1. Згуровський М. З. Геоекономічні сценарії розвитку і Україна : монографія / М. З. Згуровський, Ю. М. Пахомов, А. С. Філіпенко та ін. - К. : ВЦ "Академія", 2010. - 328 с. (Серія "Монограф").
2. Економіка підприємства. Книга 1. [підручник для студентів вищих навчальних закладів]; за заг. ред. П. В. Круша, К. В. Шелехова. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 676 с.
3. Економіка підприємства. Книга 2. [підручник для студентів вищих навчальних закладів]; за заг. ред. П. В. Круша, К. В. Шелехова. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 624 с.
4. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін. : кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2012. – 546 с.
5. Бердер М. М. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / М. М. Бердер. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
6. Шило В. П. Фінанси підприємств : теорет.-практ. посіб. / В. П. Шило, С. Б. Ільїна, С. С. Боровська, В. В. Барабанові. – К. : ВД „Професіонал”, 2012. – 288 с.
7. Данилюк М. О. Фінанси підприємств. Навчальний посібник. / М. О. Данилюк, Н. Я. Спасів, Т. М. Оришин та інші. – Тернопіль: ТАЙП, 2013. – 183 с.
8. Брюховецька Н. Ю. Фінанси підприємств: Навчальний посібник / Н. Ю. Брюховецька. – Донецьк, 2006. – 2015 с.
9. Філімоненков О. С., Дема Д. І. Фінанси підприємств: Підручник / О. С. Філімоненков, Д. І. Дема. – К.: Алерта, 2009. – 496 с.
10. Гой І. В., Смельянська Т. П. Основи підприємницької діяльності: Навчально-методичний посібник. – Хмельницький, 2012. – 245 с.

11. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.П. Мартиненко, Н.І. Климаш, К.В. Багацька, І.В. Дем'яненко за заг. ред. Т.А. Говорушко. Львів «Магнолія 2006», 2014. – 344с.
12. Давиденко Н.М. Фінансовий менеджмент: Підручник / Н.М. Давиденко. – К.: ТОВ «Задруга», 2012. – 516с.
13. Багацька К.В. Фінансовий аналіз: Підручник / К.В. Багацька, Т.А. Говорушко, О.О. Шеремет. – К.: Видавничий дім «Артек», 2014. - 320с.
14. Конкуренгоспроможність промислових підприємств // О.А. Гавриш, А.Д. Кухарук, Т.В. Іванова. – Київ: НТУУ «КПІ» Вид-во «Політехніка», 2016. – 160 с.
15. Foresight of Ukrainian Economy: mid-term (2015–2020) and long-term (2020 2030) time horizons / V. Dergachova, O. Gavrish, S. Voitko, M. Zgurovsky ets. // [Scientific advisor of the project acad. of NAS of Ukraine M. Zgurovsky]. — 2nd ed. — Kyiv : NTUU «KPI», Publ. house «Polytechnica», 2016. — 136 p.
16. Тарасюк Г. М. Планування діяльності підприємства [Текст] : навч. по-сіб. / Г. М.Тарасюк, Л. І. Шваб. – К.: Лібра, 2009. – 368 с.
17. Планування діяльності підприємства :[практикум] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. /А.Ф. Бурик, О.М. Свіговий, О.Г. Мачушенко ; за ред. А.Ф. Бурика. – Умань : Сочінський, 2012. – 212 с.
18. Іванова В. В. Планування діяльності підприємства [Текст] : навч. по-сіб. / В. В. Іванова. К.: ЦНЛ, 2006. – 472 с.
19. Планування діяльності підприємства :навч. посіб. /О.М. Ястремська, К.В. Яковенко, О.О. Ястремська ; Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харківський нац. екон. ун-т. – Харків : ХНЕУ, 2011. – 172 с.
20. Брустінов В. М. Планування діяльності підприємства : теорія та практика :навч. посіб. /В.М. Брустінов, Н.І. Колишкіна. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2008. – 248с.
21. Планування діяльності підприємства :навч. посіб. /[О.В. Шимко, В.С. Рижигов, С.М. Грибкова та ін.] ; Донбаська держ. машинобудівна академія. – К. : ЦНЛ, 2006. – 296 с.
22. Пасічник П. С. Планування діяльності підприємства :навчальний посібник / П.С.Пасічник, О.В. Акіліна ; М-во освіти і науки України, Ін-т муніципального менеджменту та бізнесу. – К. : ЦНЛ, 2005. – 256 с.
23. Управління витратами : курс лекцій / В.М. Марченко. К. КПІ імені Ігоря Сікорського.2019. 250 с.
24. Управління витратами [Текст] : навч. посіб. / М. Г. Грещак [и др.] ; заг. ред. М. Г. Грещак ; Державний вищий навчальний заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К. : КНЕУ, 2008. - 264 с.:
25. Філіна Г.І. Управління витратами та цінами : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Г. І. Філіна ; Міжрегіональна академія управління персоналом. - К. : Персонал, 2008. - 240 с.
26. Цимбалюк Л. Г. Формування та управління витратами виробництва: підруч. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Л. Г. Цимбалюк [и др.]. - Донецьк : Юго-Восток, 2009. - 240 с.
27. Плоха О. Б. Управління витратами : конспект лекцій / Плоха О. Б. ; Харк. нац. екон. ун-т. - Х. : ХНЕУ, 2009. - 151 с.

Приклад екзаменаційного білету

1.	<p>За походженням нематеріальні ресурси виникають завдяки:</p> <p>а) зменшенням індивідуальних витрат на виробництво; б) унікальним знанням у будь-якій формі; в) наближенню споживачів до виробників продукції;</p>
2.	<p>До змінних витрат підприємства відносяться:</p> <p>а) плата за сировину; б) неоплачені витрати за власний ресурс; в) грошові платежі, пов'язані з альтернативними способами використання ресурсів.</p>
3.	<p>Структура оборотних засобів – це:</p> <p>а) їх склад за елементами; б) співвідношення між вартістю виробничих запасів і відвантаженою продукцією; в) питома вага кожного елемента у загальному обсязі оборотних засобів у відсотках.</p>
4.	<p>Інвестиційний проект – це:</p> <p>а) визначений перелік документів і рекомендацій, необхідних для реалізації інвестиційної пропозиції; б) сукупність різних видів діяльності, спрямованих на реалізацію інвестиційної стратегії; в) сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави, направлених на довгострокове вкладення капіталу в будь-яке підприємство з метою отримання прибутку.</p>
5.	<p>Якщо капітал використовується для інвестування у спеціальні цільові банківські вклади, придбання акцій, облігацій та інших цінних паперів, то такі інвестиції називаються:</p> <p>а) прямими; б) непрямими; в) фінансовими.</p>
6.	<p>Виберіть серед перелічених напрямки реального інвестування:</p> <p>а) спорудження нового адміністративного корпусу підприємства; б) придбання ліцензій на виготовлення нового виду продукції; в) придбання верстатів з числовим програмним управлінням для заміни існуючого обладнання основного цеху.</p>
7.	<p>Валові інвестиції – це:</p> <p>а) інвестиції з невизначеним терміном вкладення, наприклад, акції підприємств, нерухомість, антикваріат; б) вкладення коштів через опосередкованих осіб: інвестиційних та інших фінансових посередників; в) загальний обсяг інвестованих засобів, які направлені на відтворення і нове будівництво.</p>
8.	<p>Чисті інвестиції (капіталовкладення) підприємства – це:</p> <p>а) загальний обсяг інвестованих засобів в певному періоді, які направлені на відтворення: нове будівництво, реконструкцію та розширення, технічне переобладнання, підтримку діючих потужностей; б) сума валових інвестицій, зменшена на суму амортизаційних відрахувань в певному періоді; в) вкладення коштів у наукові дослідження.</p>
9.	<p>Собівартість продукції – це:</p> <p>а) витрати праці на виробництво і реалізацію продукції; б) витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції; в) виражені в грошовій формі витрати на виробництво і реалізацію продукції.</p>

10.	Структура витрат на виробництво продукції – це: а) склад витрат і частка кожного елемента у їх загальному обсязі; б) склад витрат за їхніми статтями; в) склад витрат за економічними елементами.
11.	Основними шляхами зниження собівартості продукції є: а) збільшення обсягу реалізації, б) підвищення фондівіддачі; в) зростання продуктивності праці.
12.	Безробітні – це: а) особи пенсійного віку, які хочуть і спроможні працювати, але не можуть влаштуватися на роботу; б) працездатні особи, які бажають працювати, шукають роботу, але через відсутність робочих місць не працюють і не отримують доходи; в) працівники, які перебувають у неоплачуваній відпустці невизначений термін внаслідок кризових явищ, що спостерігаються в економіці.
13.	Дохід українських робітників, які працюють за наймом в Італії, враховується при обчисленні: а) ВВП Італії; б) ВВП України; в) ВНД Італії.
14.	Постійні витрати фірми збільшаться, якщо: а) зростуть витрати фірми на сировину і матеріали; б) збільшиться орендна плата фірми за земельну ділянку; в) зростуть витрати фірми на паливо та електроенергію.
15.	Які витрати не включають до собівартості продукції, виробленої на підприємстві: а) вартість палива та енергії на виробництво продукції; б) вартість сировини та допоміжних матеріалів; в) витрати зі збуту продукції.
16.	У ринковій економіці інтереси домашніх господарств спрямовані на: а) максимізацію прибутку та зниження витрат виробництва; б) задоволення потреб суспільства в економічних благах; в) задоволення потреб певної територіальної спільноти.
17.	Робітник, який звільнився за власним бажанням, належить до робочої сили, але поки що не знайшов роботу, відноситься до охоплених: а) циклічним безробіттям; б) фрикційним безробіттям; в) структурним безробіттям.
18.	Нефінансовими активами є: а) грошові засоби; б) основний капітал; в) дебіторські зобов'язання
19.	Визначте неправильне твердження: а) змінні витрати збільшуються зі зростанням обсягів виробництва; б) підвищення орендної плати збільшує постійні витрати фірми; в) якщо фірма нічого не виробляє, її постійні витрати дорівнюють нулю.
20.	Загальний дохід від реалізації певного товару буде збільшуватися зі зростанням його ціни, якщо за інших незмінних обставин попит на цей товар буде: а) еластичним за ціною; б) нееластичним за ціною; в) абсолютно еластичним за ціною.

21.	Виберіть правильне твердження: а) на відміну від адміністративно-командної системи, в ринковій економіці домінуючими є інтереси виробників; б) на відміну від ринкової економічної системи, в адміністративно-командній економіці домінуючими є інтереси споживачів; в) на відміну від адміністративно-командної системи, в ринковій економіці домінуючими є інтереси споживачів.
22.	Рівень безробіття обчислюється як відсоткове співвідношення: а) кількості безробітних до кількості зайнятих; б) кількості безробітних до кількості робочої сили; в) кількості робочої сили до кількості безробітних.
23.	Сума активів, що є власністю домогосподарств, фірм і держави, нагромаджених країною за всю історію її існування, - це: а) національний дохід; б) національне багатство; в) чистий національний дохід.
24.	Оптова ціна включає: а) собівартість і прибуток; б) собівартість, прибуток і ПДВ, якщо не підакцизний товар; в) собівартість, прибуток, акцизний податок і ПДВ, якщо підакцизний товар;
25.	Визначте джерела сплати податку на прибуток: а) собівартість продукції; б) прибуток до оподаткування; в) валовий дохід.
26.	Економічний закон зростання потреб діє: а) лише в розвинених країнах; б) лише в країнах, що розвиваються; в) у кожній країні незалежно від рівня її розвитку.
27.	Об'єктом фінансів підприємств є: а) грошові відносини між суб'єктами господарювання та державою; б) фінансові ресурси; в) фінансові інструменти.
28.	Сума пасивів балансу завжди: а) більше суми активів; б) дорівнює сумі активів в) менше суми активів
29.	Вкажіть правильне визначення терміну «платіжне доручення»: а) документ, що містить доручення чекодавця банку перерахувати з його рахунка певну суму коштів; б) письмове боргове зобов'язання, яке дає право вимагати від боржника сплати відповідної суми; в) письмове доручення власника рахунка перерахувати відповідну суму зі свого рахунка на рахунок отримувача коштів.
30.	Безготівкові розрахунки - це: а) розрахунки, які здійснюються готівкою; б) розрахунки за допомогою чеків; в) розрахунки, які здійснюються за допомогою записів на рахунках у банках.
31.	Які елементи належать до складу продуктивних сил: а) робоча сила і виробничі відносини; б) засоби виробництва; в) робоча сила і засоби виробництва?

32.	До фондів обігу підприємства належать: а) продукція, виробництво якої ще не завершене; б) готова продукція на складах підприємства і та, що знаходиться в дорозі; в) напівфабрикати.
33.	Власні оборотні кошти підприємства - це ті, які формуються за рахунок: а) виділених підприємству при його створенні грошових коштів; б) дебіторської заборгованості; в) державних дотацій
34.	Характеристикою стабільності фінансового стану підприємства є: а) фінансова активність; б) фінансова стійкість; в) фінансова гнучкість;
35.	Що таке сукупність усіх витрат на виробництво продукції: а) прибуток; б) собівартість; в) чистий продукт

Задача 1.

Вартість нерухомого майна підприємства складається із вартості земельної ділянки та вартості будівель у співвідношенні 1:3. Коефіцієнти капіталізації для землі та будівель дорівнюють 12% та 16% відповідно. Від використання нерухомості очікується щорічний чистий операційний дохід в розмірі 120 тис. грн.. Оцінити вартість земельної ділянки.

Задача 2.

Обсяг реалізованої продукції в звітному році складає 1560 тис. грн. при нормативі власних оборотних коштів – 960 тис. грн. В періоді, що планується, передбачається збільшити обсяг реалізації на 20%, а норматив оборотних коштів на 10%.

На скільки днів повинна скоротитись тривалість обороту оборотних коштів?

Задача 3.

Суспільна потреба в товарі забезпечується трьома групами виробників. Перша група виготовляє 25 тис. виробів, при цьому затрачаючи на кожен 3 год. праці; друга відповідно 35 ти. виробів і 2 год. праці; третя – 40 тис. виробів і 3,5 год. праці. Обчисліть суспільну величину вартості товару.

Критерії оцінювання і принципи виставлення кінцевої оцінки

Кожна правильна відповідь на теоретичне (тестове) питання оцінюється в 2 бали, а неправильна відповідь оцінюється у 0 балів. Максимальна можлива кількість балів за теоретичні питання, – 70 балів ($2 \times 35 = 70$).

Розв'язок задачі оцінюється від 0 до 10 балів:

10 балів	Правильно викладено > 95% ходу розв'язку
5 бали	Наявність всіх розрахунків та правильних проміжних результатів
5 бали	Наведені всі правильні остаточні відповіді

Максимально можлива кількість балів за задачі, – 30 балів ($3 \times 10 = 30$). Підсумковою оцінкою за 100-бальною шкалою є сума балів, отриманих за теоретичні питання та задачі.

Таблиця відповідності оцінок рейтингової системи оцінювання (PCO, 60...100) балам 200-бальної шкали (100...200)

Оцінка PCO	Бали 100...200	Оцінка PCO	Бали 100...200	Оцінка PCO	Бали 100...200	Оцінка PCO	Бали 100...200
60	100,0	70	125,0	80	150,0	90	175,0
61	102,5	71	127,5	81	152,5	91	177,5
62	105,0	72	130,0	82	155,0	92	180,0
63	107,5	73	132,5	83	157,5	93	182,5
64	110,0	74	135,0	84	160,0	94	185,0
65	112,5	75	137,5	85	162,5	95	187,5
66	115,0	76	140,0	86	165,0	96	190,0
67	117,5	77	142,5	87	167,5	97	192,5
68	120,0	78	145,0	88	170,0	98	195,0
69	122,5	79	147,5	89	172,5	99	197,5
						100	200,0

Розробники програми:

Петро Круш, кандидат економічних наук, професор,
в.о.завідувача кафедри економіки і підприємництва

Валентина Марченко, доктор економічних наук, професор, професор
кафедри економіки і підприємництва

Алла Гречко, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри
економіки і підприємництва

